

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

УДК 343.85:351.74

doi: <https://doi.org/10.33270/01211192.68>

Вознюк А. А. – доктор юридичних наук, професор, завідувач наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3352-5626>;

Грига М. А. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4561-712X>;

Дуда А. В. – кандидат юридичних наук, викладач циклу загальних та кримінально-правових дисциплін Київського центру первинної професійної підготовки «Академія поліції» навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7745-6829>

Порядок проникнення до житла або іншого володіння особи: актуальні проблеми теорії та практики

Метою статті є аналіз проблемних питань кримінального процесуального порядку проникнення до житла чи іншого володіння особи та формування на цій підставі науково обґрунтованих рекомендацій з удосконалення чинного законодавства і практики його застосування. **Методологія.** У статті використано комплекс наукових методів, а саме: термінологічний, системно-структурний, формально-логічний, порівняльно-правовий. Теоретичне підґрунтя дослідження становлять праці українських та іноземних учених, положення Кримінального процесуального кодексу України, а також практика його застосування. **Наукова новизна** статті полягає в тому, що в ній: 1) висвітлено особливості передбачених у Кримінальному процесуальному кодексі України порядків проникнення до житла чи іншого володіння особи (за добровільною згодою особи, яка ними володіє чи користується; на підставі ухвали слідчого судді; без ухвали слідчого судді в невідкладних випадках із подальшим отриманням такої ухвали після проникнення до житла чи іншого володіння особи); 2) сформульовано рекомендації щодо їх застосування на практиці, а також визначено напрямки вдосконалення. За результатами дослідження сформульовано комплекс пропозицій, спрямованих на вдосконалення положень КПК України, що регламентують порядки проникнення до житла або іншого володіння особи, і практики їх застосування, зокрема: 1) сформульовано рекомендації щодо одержання та процесуального оформлення добровільної згоди на таке проникнення; 2) встановлено, що проникнення за добровільною згодою можливе під час затримання уповноваженою службовою особою та огляду місця події; 3) аргументовано, що визнання протоколу огляду місця події, проведеного за наявності добровільної згоди судом, відповідних положень КПК України (така ситуація є сприятливим середовищем для реалізації корупційних практик); 4) визнано необґрунтованою позицію Верховного Суду, відповідно до якої, якщо слідчий суддя видає ухвалу про надання певному слідчому дозволу на проведення обшуку, то обшук має проводити лише цей слідчий, який не має права доручати проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії оперативним працівникам; 5) запропоновано розширити перелік невідкладних випадків для проведення огляду чи обшуку в житлі або іншому володінні особи або ж чітко регламентувати в КПК України можливість проведення огляду чи обшуку в житлі чи іншому володінні особи за наявності добровільної згоди власника чи користувача та без подальшого звернення до суду за одержанням відповідної ухвали; 6) висловлено пропозицію стосовно доповнення КПК України положеннями, які надади б можливість проведення не лише огляду та обшуку, а й інших слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи (наприклад, слідчого експерименту в житлі чи іншому володінні особи).

Ключові слова: проникнення до житла або іншого володіння особи; обшук; огляд; затримання особи; слідчі (розшукові) дії; слідчий.

Вступ

Виконання такого завдання кримінального провадження, як охорона прав, свобод і законних інтересів його учасників, неможливе без дотримання загальних засад кримінального провадження, які є гарантією здійснення законного правосуддя. Однією з таких засад є недоторкан-

ність житла чи іншого володіння особи: «не допускається проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше, як за вмотивованим судовим рішенням, крім випадків, передбачених КПК України» (ч. 1 ст. 13 КПК України). Ця засада впливає зі ст. 30 Конституції України, у якій зазначено, що «кожному гарантується недоторканність

житла. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше, як за вмотивованим рішенням суду. У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду й обшуку».

Під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, а також здійснення заходів щодо припинення та подальшого реагування на такі делікти в правоохоронців доволі часто постає потреба у втручанні у права й свободи людини та громадянина, зокрема шляхом проникнення до житла чи іншого володіння особи для проведення огляду, обшуку, затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Працівники правоохоронних органів, здійснюючи проникнення, повинні обов'язково дотримуватися встановлених законодавством вимог, інакше докази, одержані в такий спосіб, може бути визнано недопустимими, а особа, що вчинила кримінальне правопорушення, уникне кримінальної відповідальності. Натомість правоохоронців може бути притягнуто до відповідальності.

У зв'язку із цим є потреба в забезпеченні оптимального балансу приватних і публічних інтересів у кримінальному провадженні під час проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, пов'язаних із проникненням до житла чи іншого володіння особи. Однак на практиці такого балансу не завжди вдається досягти, зокрема через надмірно ускладнений порядок проникнення до житла чи іншого володіння особи, суперечливий характер окремих положень КПК України, що його регламентують, а також неоднозначне тлумачення відповідних кримінальних процесуальних норм. Унаслідок цього правоохоронці стають заручниками ситуації: з одного боку, необхідність виконання своїх повноважень щодо протидії кримінальним правопорушенням, а з другого – не цілком зрозумілими є правила проникнення, які кожен суб'єкт (слідчий, прокурор, суддя, захисник) може тлумачити по-різному. Певну ясність у цю ситуацію вносять рішення Верховного Суду, однак і вони не надають можливості сформулювати усталену судову практику щодо проникнення до житла чи іншого володіння особи, а в певних випадках суперечать буквальному тлумаченню положень КПК України. Тож іноді намагання максимально оперативно реагувати на вчинене кримінальне правопорушення спонукає суб'єктів правозастосування до тлумачення приписів КПК України, які регламентують порядок проникнення до житла чи іншого володіння особи, на свою користь або ж узагалі до їх ігнорування.

Проблеми кримінального процесуального регулювання підстав і порядку проникнення до житла чи іншого володіння особи неодноразово досліджували вчені, зокрема: О. М. Атаманов, В. І. Галаган, В. Ю. Калугін, О. В. Капліна, Л. М. Лобойко, О. П. Кучинська, В. В. Породько, С. М. Тарасюк, В. А. Ташматов, Л. Д. Удалова, С. С. Чернявський та ін. Попри це, чимало проблем у цій сфері залишилися нерозв'язаними. З огляду на зазначене, актуальним є дослідження питань кримінальних процесуальних підстав і порядку проникнення до житла чи іншого володіння особи.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є аналіз проблемних питань кримінального процесуального порядку проникнення до житла або іншого володіння особи й формування на цій підставі науково обґрунтованих рекомендацій з удосконалення чинного законодавства та практики його застосування.

Виклад основного матеріалу

Проникненням правоохоронців до житла чи іншого володіння особи слід вважати вхід до цих об'єктів. У контексті застосування положень КПК України проникнення стосується здебільшого проведення слідчих (розшукових) дій – огляду й обшуку, а також затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Водночас проникнення до житла чи іншого володіння може бути не пов'язаним із проведенням певних кримінальних процесуальних дій (наприклад, для отримання певної інформації, складання протоколу про адміністративне правопорушення, надання допомоги громадянам тощо).

Для проникнення до житла чи іншого володіння особи в КПК України передбачено три способи (порядки):

- 1) за добровільною згодою особи, яка ними володіє чи користується (*добровільний поза-судовий*);
- 2) на підставі ухвали слідчого судді (*судовий*);
- 3) без ухвали слідчого судді в невідкладних випадках із подальшим отриманням такої ухвали після проникнення до житла чи іншого володіння особи (*невідкладний*).

1. *Проникнення до житла чи іншого володіння особи за добровільною згодою особи, яка ними володіє чи користується.* Відповідно до цього порядку перед проникненням працівник правоохоронного органу звертається до особи, яка володіє (користується) житлом чи іншим володінням, за отриманням згоди (дозволу) на проникнення і подальше вчинення певних процесуальних дій.

Добровільна згода на проникнення. Право на проведення таких дій виникає лише після

одержання згоди особи, яка володіє житлом чи іншим володінням особи. У законодавстві не визначено, у якій формі має бути одержано цю згоду (усній чи письмовій). У випадку виїзду за викликом патрульної поліції можливе проникнення до житла чи іншого володіння особи для надання допомоги, одержання необхідної інформації, складання протоколу про адміністративне правопорушення. У таких випадках добровільну згоду в письмовій формі здебільшого не беруть. Однак для проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій згоду має бути зафіксовано в письмовій формі. Її оформляє власноручно власник (користувач) у письмовій формі, вона є доказом його добровільного волевиявлення. Власноручне написання такої згоди фіксує ту обставину, що людина з власної волі надає дозвіл на вчинення певних дій у її житлі чи іншому володінні. Дозвіл оформляють у довільній формі, зокрема у вигляді згоди/заяви на ім'я керівника певного органу чи підрозділу правоохоронного органу з обов'язковим зазначенням дати складання цього документа, відомостей про власника (користувача), виду житла чи іншого володіння, точної адреси або місця розташування. Бажано зазначати в ньому і точний час надання такої згоди. Це дасть змогу надалі оцінити правомірність дій правоохоронців й уникнути певних складнощів (наприклад, якщо власник (користувач) не надасть добровільної згоди під час досудового слідства, судового розгляду).

У судовій практиці сформульовано певні рекомендації стосовно добровільності згоди:

1) не свідчить про добровільну згоду на проникнення до житла та проведення огляду відсутність заперечень з боку особи щодо проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії ("Postanova Kasatsiinoh", 2019, No. 569/3708/15-k);

2) той факт, що особа спочатку надає добровільний дозвіл на проникнення та проведення огляду, а надалі в суді першої інстанції заперечує це, не дає підстав констатувати відсутність добровільної згоди власника ("Postanova Kasatsiinoh", 2021, No. 199/7005/18);

3) для з'ясування допустимості доказів, отриманих під час огляду в житлі чи іншому володінні особи, якщо наявність та/або добровільність згоди володільця ставиться стороною під сумнів, суд має керуватися сукупністю всіх обставин, що супроводжували цю слідчу дію, ураховуючи, але не обмежуючись наявністю письмового підтвердження такої згоди ("Postanova Kasatsiinoh", 2019, No. 159/451/16-k);

4) не можна стверджувати про надання добровільної та інформованої згоди на огляд житла, якщо особа її надавала після того, як була затримана, їй не було роз'яснено її права як підозрюваного, не було забезпечено правової

допомоги ("Postanova Kasatsiinoh", 2019, No. 266/4000/14-k; "Postanova Kasatsiinoh", 2019, No. 159/451/16-k);

5) виклик поліції та повідомлення інших осіб про вчинення злочину на території домоволодіння особи свідчить про добровільну згоду на проникнення до домоволодіння та виключає визнання отриманих доказів недопустимими з підстави відсутності такої згоди¹.

До яких процесуальних дій можна застосувати проникнення за добровільною згодою?
До обшуку цей порядок не застосовують, оскільки в ч. 2 ст. 234 КПК України безпосередньо зазначено, що його проводять на підставі ухвали слідчого судді. Не викликає особливих заперечень і використання добровільного порядку проникнення до житла чи іншого володіння особи під час затримання уповноваженою службовою особою (Vozniuk et al., 2019). Водночас найдискусійнішим є питання про проведення за добровільною згодою огляду в житлі чи іншому володінні особи. Відповідно до ч. 2 ст. 237 КПК України, такий огляд здійснюють згідно з правилами цього Кодексу, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи. Натомість одним із правил обшуку є проведення його на підставі ухвали слідчого судді, якщо немає невідкладних випадків, передбачених ч. 3 ст. 233 КПК України. Тому й огляд житла чи іншого володіння особи мають проводити на підставі ухвали слідчого судді, якщо, звісно, немає підстав для проведення його в

¹ Наприклад, обвинувачений Особа_2 повідомив про подію сільського голову Особа_5 та свого сусіда Особа_8. Він був ініціатором того, щоб викликати швидку допомогу та правоохоронців, а тому, згідно з ч. 1 ст. 233 КПК України, це розцінюють як його добровільну згоду на проникнення до домоволодіння ("Postanova Kasatsiinoh", 2018, No. 399/273/16-k).

В іншому випадку суд зазначав, що якщо потерпілий викликає правоохоронців для розслідування злочину, вчиненого в межах його володіння, виникає обґрунтована презумпція того, що потерпілий погоджується і з тим, що місце події буде оглянуто, принаймні для того, щоб пересвідчитися, що злочинна подія справді відбулася. У цій справі дії потерпілого свідчили про його зацікавленість у розслідуванні вчиненого проти нього злочину та про намір сприяти правоохоронним органам у цьому. Обставини огляду й будь-які інші відомості в матеріалах провадження не свідчать про його відмову надати доступ до автомобіля, у якому відбулися події, що спонукали його викликати правоохоронців. Також і під час досудового розслідування та розгляду справи в судах першої, апеляційної чи касаційної інстанцій жодних скарг на те, що огляд його автомобіля було проведено всупереч його волі, потерпілий не заявляв. За таких обставин сукупність дій потерпілого свідчить про його згоду на огляд автомобіля, і сторона захисту не надала будь-яких доказів, які ставили б під сумнів добровільність цієї згоди ("Postanova Kasatsiinoh", 2019, No. 159/451/16-k).

невідкладних випадках¹. В окремих випадках такий огляд не можна провести навіть на підставі ухвали слідчого судді. Наприклад, огляд житла чи іншого володіння, що є місцем події, якщо його слід провести в невідкладних випадках до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР). Таких висновків можна дійти на підставі буквального й системного тлумачення кримінальних процесуальних норм.

З огляду на зазначене, закономірно, що в разі проведення огляду місця події в житлі чи іншому володінні особи за її добровільною згодою без ухвали слідчого судді та за умови відсутності невідкладних випадків суб'єкти правозастосування по-різному тлумачать КПК України: в одних випадках вважають такий огляд законним, в інших – ні².

¹ Таку позицію поділяють деякі вчені. Наприклад, С. В. Давиденко, Д. О. Мавдрик зазначають, що «за загальним правилом, встановленим у ч. 2 ст. 234 та ч. 2 ст. 237 КПК України, огляд та обшук житла чи іншого володіння особи здійснюються на підставі ухвали слідчого судді» (Davidenko, & Mavdryk, 2021, p. 56). У зв'язку із цим не цілком зрозуміло, чому огляд житла чи іншого володіння особи, яке є місцем події, не визнають оглядом житла чи іншого володіння особи й не застосовують правила обшуку житла чи іншого володіння особи. Якщо не використовувати цей спосіб, то не очевидно, як мають учиняти практики.

² Цікаві аргументи висловив Верховний Суд щодо співвідношення понять «огляд місця події» та «огляд житла чи іншого володіння особи».

Сторона обвинувачення наполягає на тому, що «огляд місця події» відрізняється від «огляду житла чи іншого володіння особи», а тому проведення огляду місця події не вимагає дотримання вимог ст. 233, 234 і 237 КПК України. Відмінність цих слідчих дій випливає, зокрема, з частини третьої ст. 214 КПК України, відповідно до якої огляд місця події можуть проводити до внесення відомостей до ЄРДР і вимагає лише негайного внесення відомостей до ЄРДР після його завершення, а для огляду житла чи іншого володіння особи необхідно дотримуватися певних умов, передбачених ст. 233, 234, 237 КПК України, що неможливо до внесення відомостей до ЄРДР.

Позиція сторони обвинувачення зводиться до того, що огляд місця події може відбуватися в порядку, який не тільки не потребує попереднього судового рішення, а й звернення до суду постфактум. Однак це тлумачення суперечить ст. 30 Конституції України й ст. 13 КПК України, які, навіть дозволяючи невідкладне проникнення в певних випадках, не звільняють від подальшого судового контролю для перевірки виправданості проникнення без попереднього судового рішення.

Крім того, огляд місця є елементом розслідування в більшості випадків, коли в правоохоронного органу з'являється інформація про вчинений злочин. І якщо прийняти позицію, висловлену стороною обвинувачення, це означало б, що потреба в розслідуванні завжди виправдовує проникнення до житла чи іншого володіння особи без будь-якого судового контролю. Однак ст. 30 Конституції України спрямована на запобігання ситуації,

Попри такі істотні вади кримінального процесуального порядку проведення слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи, на практиці серед слідчих, прокурорів і суддів допустимим визнається проведення за добровільною згодою в таких місцях огляду місця події. Однак не завжди. Цей спосіб проникнення до житла чи іншого володіння особи застосовують здебільшого у випадку звернення власника (користувача) житла чи іншого володіння особи, а також інших осіб до правоохоронців у зв'язку з вчиненням кримінального правопорушення та виникненням необхідності в проведенні огляду місця події. Добровільний порядок проникнення до житла чи іншого володіння особи, зважаючи на буквальне тлумачення ч. 1 ст. 233 КПК України, не потребує дозволу суду, оскільки в цій частині статті використано сполучник «або», що свідчить про альтернативність відповідних варіантів. Попри це, слідчі в певних випадках (зокрема за наявності «рекомендації» прокурора) звертаються до суду з клопотанням про дозвіл на проведення огляду.

Ураховуючи зазначене вище, слідчі часто йдуть на ризик і проводять огляд житла чи іншого володіння особи за наявності її добровільної згоди без ухвали слідчого судді й за відсутності невідкладних випадків. Однак наявність добровільної згоди особи, яка володіє житлом чи іншим володінням, не є безумовною підставою для задоволення клопотання слідчого (прокурора) про надання дозволу на проведення огляду й не впливає на рішення слідчого судді. Намагаючись легалізувати одержані докази, слідчі звертаються з

коли будь-яка правомірна мета діяльності держави може виправдати втручання в право особи на житло. З огляду на мету цього конституційного положення, жодне законодавство не можна тлумачити так, щоб взагалі звільнити державний орган від судового контролю за правомірністю проникнення до житла чи іншого володіння особи.

На підставі викладеного Суд дійшов висновку, що, якщо подія, з приводу якої проводять огляд, відбулася в житлі чи іншому володінні особи, на проведення такого огляду місця події поширюються вимоги, передбачені ст. 30 Конституції та відповідними положеннями ст. 13, 233, 234 та 237 КПК України.

Посилання прокурора на той факт, що огляд місця події може відбуватися в невідкладних випадках до внесення відомостей в ЄРДР, а звернення до суду можливе лише після такого внесення, не змінює цього висновку. Суд не вбачає жодних логічних суперечностей у цих нормах або практичних складнощів у виконанні вимог негайно після огляду місця події внести відомості в ЄРДР і невідкладно звернутися до слідчого судді, якщо такий огляд було проведено в житлі чи іншому володінні особи без попереднього дозволу суду ("Postanova Kasatsiynoho", 2019, No. 159/451/16-k). До Суду, який не вбачає в цьому жодних практичних складнощів, постає одне логічне питання: який сенс слідчому звертатися до слідчого судді у випадку відсутності невідкладних випадків?

клопотанням до слідчого судді за отриманням відповідної ухвали. Унаслідок такого отримання ухвали всі докази, зібрані під час слідчої (розшукової) дії є допустимими, а отже, їх долучають до доказової бази (зібраних доказів, на підставі яких приймають законне рішення в кримінальному провадженні), а дії слідчого визнають законними. Тобто втручання в права та свободи людини й громадянина відбулося без порушень законодавства.

Водночас така легалізація відповідно до закону можлива лише за наявності невідкладних випадків для проведення огляду, передбачених ч. 3 ст. 233 КПК України. Тому в разі відсутності невідкладних випадків слідчі одержують відмову в задоволенні клопотання про проведення огляду. Наприклад, слідчий за добровільною згодою власниці житла провів огляд будинку, під час якого виявлено та вилучено певні речі, які надалі визнано речовим доказом і приєднано до кримінального провадження. Після цього слідчий звернувся до суду з клопотанням про надання ухвали на проведення огляду за ч. 3 ст. 233 КПК України, однак не зазначив про наявність невідкладних випадків, передбачених цією кримінальною процесуальною нормою. На думку суду, зазначені в клопотанні підстави як «необхідність отримання допустимих доказів та невідкладної слідчої дії, з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення цього кримінального правопорушення, отримання та вилучення предметів, які використовують у злочинній діяльності, наявності ризику знищення чи приховування речей, які використовували злочинній діяльності» не є законною підставою для проникнення до житла чи іншого володіння особи, передбаченою ч. 3 ст. 233 КПК України. Тому суд відмовив у задоволенні клопотання слідчого ("Ukhvala Desnianskoho", 2020).

Тому в разі проведення огляду місця події в житлі чи іншому володінні особи за її добровільною згодою або без такої, якщо відсутні невідкладні випадки, суб'єкти правозастосування по-різному тлумачать КПК України:

1) захисники в апеляційних і касаційних скаргах часто посилаються на те, що огляд місця події в житлі чи іншому володінні особи за добровільною згодою та без подальшої легалізації (звернення до слідчого судді за ухвалою) є незаконним;

2) прокурори «рекомендують» слідчому, який провів такий огляд за добровільною згодою особи, яка володіє житлом чи іншим володінням, здійснити подальшу легалізацію;

3) судді, в одних випадках, підтримують слідчих з їх легалізацією, а в інших – захисників з їхніми скаргами. Натомість Верховний Суд змушений усіляко обґрунтовувати допустимість

проведення огляду місця події за добровільною згодою без подальшої легалізації.

Приклад 1. Суд першої інстанції, обґрунтовуючи допустимість протоколу огляду місця події, зазначив, що проведення такого огляду відбувалося з огляду на нагальність у розкритті злочину та можливості заподіяння шкоди особі, яка повідомила про тяжкий злочин. Крім того, свідки повідомили, що до приміщення квартири їх запросив засуджений Особа_1, який був присутній під час огляду. Апеляційний суд погоджується з висновком суду першої інстанції та акцентує на тому, що під час вирішення питання про допустимість доказів, отриманих у процесі огляду місця події, ураховують те, що в кожному конкретному випадку є можливість зрештою втратити таку нагоду та своєчасно не зафіксувати сліди злочину, тому колегія суддів дійшла правильного висновку, що ухвала слідчого судді під час отримання дозволу на огляд помешкання засудженого Особа_1 в цьому випадку була непотрібною ("Postanova Kasatsiinoho", 2018, No. 541/655/15-k).

Приклад 2. Верховний Суд дійшов висновку, що суди правильно встановили: підставою для проведення огляду місця події (житла) стало повідомлення про смерть Особа_2. З метою перевірки такої інформації та з'ясування події, що відбулася, було здійснено огляд житлового будинку, у процесі якого виявлено труп потерпілої з ознаками насильницької смерті. Місцем виявлення трупа завжди вважають місцем події незалежно від того, де настала смерть певної людини. Отже, зазначена слідча дія була невідкладною, її здійснювали з метою перевірки отриманої інформації, вона не потребувала попереднього дозволу суду, про що слушно зазначено в судових рішеннях ("Postanova Kasatsiinoho", 2019, No. 518/203/17).

На практиці поширеними є ситуації, коли правоохоронці, намагаючись здійснити ефективне розкриття та розслідування кримінального правопорушення, замість огляду місця події в житлі чи іншому володінні особи фактично проводять обшук. Необхідність у проведенні обшуку може постати з початку проведення слідчої (розшукової) дії або ж виникнути під час її проведення. У таких ситуаціях обшук маскують під огляд місця події. У такому випадку огляду місця події слід легалізувати (узаконити) шляхом звернення з клопотанням до слідчого судді за ухвалою про дозвіл на огляд. До такого огляду добровільний порядок не застосовують. Огляд місця події фактично в таких випадках перетворюється на обшук у невідкладних випадках, однак назву свою слідча (розшукова) дія не змінює.

Верховний Суд неодноразово визнавав неприпустимість проведення обшуку під виглядом огляду місця події, оскільки так нівелюються

вимоги судового контролю, передбачені ст. 233, ч. 2 ст. 234 КПК України.

Зазначене обумовлено тим, що огляд місця події та обшук – схожі слідчі (розшукові) дії.

У контексті розмежування огляду й обшуку цікавим є рішення, у якому зазначено, що огляд житла не мав характеру обшуку, оскільки виявлені речі відкрито знаходилися на підлозі під столом у спальній кімнаті ("Postanova Kasatsiinoho", 2021, No. 521/13711/15-k). Під час огляду, на відміну від обшуку, не можуть застосовувати активні примусові пошукові дії (Luchko, 2020, 119). Наприклад, Верховний Суд, оцінивши огляд місця події у домоволодінні Особа_3 (справа № 266/4000/14-k), зазначив, що під час цієї слідчої дії відкривали панелі, розміщені на стелі, оглядали вбудовані в стіну шафки й інші меблі, що є ознакою обшуку. Тому за обставин цієї справи проведений органами досудового розслідування огляд місця події фактично є обшуком ("Postanova Kasatsiinoho", 2019, No. 266/4000/14-k).

З огляду на те, що на практиці добровільний порядок проникнення до житла чи іншого володіння особи не поширюється на обшук, робота слідчих у певних випадках паралізована. Вони не можуть проникнути до житла чи іншого володіння особи з метою обшуку за наявності добровільної згоди особи, яка володіє житлом або іншим володінням без ухвали слідчого судді або за відсутності невідкладних випадків, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, яких підозрюють у вчиненні кримінального правопорушення.

2. Проникнення до житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали слідчого судді. Його здійснюють переважно тоді, коли відповідна особа не надає добровільну згоду на проникнення або є висока ймовірність того, що не надасть, а також коли немає підстави для проникнення до житла в невідкладних випадках, або коли слідча (розшукова) дія повинна чи може бути проведена на підставі ухвали слідчого судді, незалежно від згоди власника на її проведення в його житлі чи іншому володінні (обшук, огляд).

У такому випадку перед проникненням необхідно обов'язково отримати ухвали слідчого судді на проведення огляду чи обшуку житла або іншого володіння особи. Для отримання такої ухвали слідчий (дізнавач) за погодженням із прокурором або прокурор складає клопотання про проведення огляду чи обшуку. У клопотанні обґрунтовує необхідність проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії. До клопотання також мають бути додані оригінали або копії документів й інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання, а також витяг з

Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, у межах якого подається клопотання (ст. 234 КПК України).

Якщо необхідно провести невідкладний обшук і дозволяють обставини, слідчий може винести постанову про його проведення в порядку, передбаченому ст. 100, 233 КПК України. У такій постанові обов'язково зазначають мету обшуку й невідкладний випадок, що спонукав до проведення цієї слідчої (розшукової) дії без ухвали слідчого судді. Таку постанову пред'являють особі, у приміщенні чи володінні якої мають проводити обшук. Після проведення обшуку складають протокол і готують клопотання про його легалізацію.

У тому випадку, коли отримано ухвалу слідчого судді на проведення огляду місця події, однак на місці події постає необхідність у проведенні обшуку слідчий має після його проведення підготувати клопотання та отримати ухвалу на проведення обшуку, для легалізації (узаконолення) таких дій, що пов'язані з проникненням до житла чи іншого володіння особи. У клопотанні слідчий повинен обов'язково зазначити, який невідкладний випадок спонукав його до проведення слідчої (розшукової) дії в такий спосіб.

Водночас, якщо огляд певного володіння особи не пов'язаний з проникненням до нього, то не потрібно ні ухвали слідчого судді, ні добровільної згоди цієї особи. Наприклад, як убачається з матеріалів кримінального провадження, зокрема протоколу огляду місця події (ДТП), слідчий провів огляд автомобілів, унаслідок якого було встановлено зовнішні пошкодження цих автомобілів. Під час огляду автомобілів з них нічого не вилучали. Зазначене свідчить, що метою цього огляду була фіксація слідів кримінального правопорушення шляхом візуального обстеження обох транспортних засобів як предметів, що зберегли на собі його сліди, без проникнення до них чи вилучення з цих автомобілів будь-яких предметів. За таких обставин зазначені огляди не мали ознак примусової слідчої дії, не були пов'язані з проникненням в інше володіння особи, не порушували недоторканості іншого володіння особи (у цьому випадку – транспортних засобів), а тому одержання ухвали слідчого судді, а також згоди власників транспортних засобів на їх проведення не було потрібно ("Postanova Kasatsiinoho", 2021, No. 734/3592/17).

На підставі ухвали слідчого судді, постановленої в порядку, передбаченому ст. 246, 248, 249 КПК України, можна також провести таку негласну слідчу (розшукову) дію, як обстежити публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи шляхом таємного проникнення в

них, зокрема з використанням технічних засобів (ст. 267 КПК України).

3. *Проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді в невідкладних випадках із подальшим отриманням такої ухвали після проникнення.* Третій спосіб проникнення можливий за наявності невідкладних випадків, пов'язаних із:

1) врятуванням життя людей та майна (наприклад, у випадку підтвердженого факту захоплення заручників, позбавлення волі або викрадення людини, погрози вбивством, загрози знищення майна, яке може бути предметом, знаряддям чи засобом вчинення кримінального правопорушення тощо);

2) з безпосереднім переслідуванням осіб, яких підозрюють у вчиненні кримінального правопорушення (наприклад, переслідування злочинця, який щойно вчинив злочин (ст. 207–208 КПК України) або під час виконання ухвали про затримання особи з метою доставки її до суду для обрання міри запобіжного заходу (ст. 188 КПК України).

У випадку використання третього способу проникнення до житла чи іншого володіння особи, прокурор, слідчий, дізнавач за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно¹, уже після здійснення таких дій звернутися до слідчого судді з клопотанням про проведення обшуку або огляду, однак не інших процесуальних дій². Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами ст. 234 КПК України, перевіряючи, крім іншого, чи справді були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого, дізнавача про обшук або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук, встановлені внаслідок такого обшуку докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню в порядку, передбаченому ст. 255 КПК України (ч. 3 ст. 233 КПК України).

Спочатку складають протокол про проведення огляду чи обшуку, до якого надалі мають бути додані клопотання та ухвала про

¹ Невідкладно означає негайно, тобто одразу після проникнення та проведення у зв'язку з цим необхідних процесуальних дій. Слідчий одразу після складання, наприклад, протоколу огляду чи обшуку повинен підготувати відповідне клопотання та звернутися з ним до слідчого судді. На практиці підготовка такого клопотання потребує певного часу – від декількох годин до доби.

² Наприклад, клопотання про тимчасовий доступ до володіння особи, подане до суду після обшуку, проведеного без ухвали слідчого судді, не є виконанням обов'язку звернутися з клопотанням про проведення обшуку, що зумовлює недопустимість протоколу обшуку як доказу ("Postanova Kasatsiinoho", 2018, No. 623/4131/15-k).

дозвіл на проведення цієї слідчої (розшукової) дії. Ці процесуальні документи додають до матеріалів кримінального провадження.

Однією з помилок, які призводять до неприйняття судом результатів обшуку як доказу в провадженні через недоліки й помилки в оформленні та складанні протоколу цієї слідчої дії, є відсутність вказівки на конкретні підстави, які надають право проведення обшуку без ухвали слідчого судді (відповідно до ч. 3 ст. 233 КПК України) (Нryha, 2020, p. 196).

Допустимість проникнення до житла в позасудовому порядку зумовлена його невідкладним характером, тобто умовою крайньої необхідності, за якою шкода, що відвертається, є більшою або співмірною шкоді, яка завдається проникненням. Якщо позитивного результату можна досягти іншим способом, не пов'язаним із застосуванням обмеження конституційного права людини, то реалізують останній (Porodko, 2020, p. 61-62).

Лише наявність встановлених і перевірених фактів, що вказують на невідкладність таких випадків, а також упевненість у тому, що, провівши відповідні процесуальні дії в певному житлі чи іншому володінні особи, безсумнівно буде отримано необхідний результат є сигналом до того, що можна починати невідкладний огляд чи обшук. *Наприклад, до чергової частини Шепетівського ВП ГУНП в Хмельницькій області надійшло повідомлення про те, що в приміщенні за адресою: АДРЕСА_4, виявлено зал для заняття гральним бізнесом, у якому функціонують ігрові автомати. На підставі ч. 3 ст. 233 КПК України, з метою збереження майна, яке є знаряддям, засобом і предметом злочину та яке могло бути знищене, слідчий, у провадженні якого знаходилося кримінальне провадження за фактом заняття гральним бізнесом, увійшов у приміщення за вказаною адресою, у якому виявлено комп'ютери, ігрові столи, гральні карти, грошові кошти й інше майно, за допомогою якого незаконно функціонував гральний бізнес, і провів огляд. Після цього слідчий звернувся до суду з клопотанням про проведення огляду в порядку здійснення обшуку на підставі ч. 3 ст. 233 КПК України, яке було задоволене слідчим суддею ("Ukhvala Shepetivskoho", 2020).*

Однак досить часто трапляються випадки, коли слідчі ігнорують зазначені вимоги, а тому після проведення огляду чи обшуку не можуть отримати ухвалу слідчого судді. Як результат – отримані докази визнають недопустимими, може йтися про притягнення винних до кримінальної відповідальності.

У цьому сенсі цілком справедливою видається думка В. В. Породька про те, що обов'язковим для здійснення проникнення до житла за відсутності судового рішення є формування та обґрунтування висновку, що саме

із цим житлом пов'язані загрози життю людей чи майну або що саме в ньому знаходиться особа, яку переслідують за підозрою у вчиненні злочину. У кожному випадку вчинення дій, пов'язаних із проникненням, така підстава має бути встановлена, обґрунтована й відображена в документах фіксації, якими в кримінальному провадженні є протокол обшуку (або огляду) та подальше клопотання до суду про його проведення (Porodko, 2020, p. 61).

Загалом на законодавчому рівні не надано чітких роз'яснень для визначення поняття «невідкладні випадки», про які йдеться у ч. 3 ст. 233 КПК України.

Один із невідкладних випадків пов'язаний із врятуванням майна. Його тлумачення на практиці є неоднозначним. В одному випадку слідчий послався на необхідність «збереження майна, яке є знаряддям, засобом і предметом злочину та яке могло бути знищене», і його клопотання слідчий суддя задовольнив ("Ukhvala Shepetivskoho", 2020), а в другому випадку слідчий з-поміж іншого зазначив про «ризик знищення речей, які використовувались у злочинній діяльності» і в задоволенні такого клопотання було відмовлено ("Ukhvala Desnianskoho", 2020). У зв'язку із цим постає питання, чи охоплюється невідкладним випадком ризик знищення речей, які використовували в злочинній діяльності. Якщо врахувати факт, що особи, які вчиняють кримінальні правопорушення, часто намагаються знищити речі, що були предметом, знаряддям чи засобом вчинення кримінально протиправного діяння і надалі можуть бути визнані речовими доказами, то така загроза безумовно є.

Ще один невідкладний випадок пов'язаний «з метою безпосереднього переслідування осіб, які підозрюються в учиненні злочину». Сумнівною видається позиція О. М. Атаманова, відповідно до якої під час визначення мети для проникнення до житла чи іншого володіння особи у вигляді «з метою безпосереднього переслідування осіб, які підозрюються в учиненні злочину», непоодинокими є факти ігнорування законодавчої вимоги щодо «безпосередності». Обшуки на підставі ч. 3 ст. 233 КПК України проводять через день, тиждень і навіть місяці після вчинення злочину. Зазначене трапляється попри те, що «безпосереднє» переслідування можливе тільки одразу після того, як відповідна особа вчинила злочин, а особа, яка її переслідує, наштовхується на перепони в процесі її затримання, оскільки підозрюваний переховується у відповідному житлі чи іншому володінні особи (Atamanov, 2019). Таку позицію ми не поділяємо з огляду на таке. У ч. 3 ст. 233 КПК України йдеться про «безпосереднє переслідування осіб, яких підозрюють у вчиненні кримінального правопорушення». У цьому випадку безпосередність стосується

переслідування особи, а не часу, який минув з моменту вчинення кримінального правопорушення. Особу можуть переслідувати як одразу після вчинення кримінального правопорушення, так і значно пізніше – через декілька днів, тижнів чи навіть місяців, наприклад, у разі необхідності затримання з метою приводу для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. У таких випадках затримання відбувається на підставі ухвали про дозвіл на затримання підозрюваного з метою приводу. Щодо затримання осіб, яких підозрюють у вчиненні кримінального правопорушення, без ухвали, то воно справді має бути «безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні» (п. 2 ч. 2 ст. 207 КПК України), або «якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення» (п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України), або «якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, зокрема потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин» (п. 2 ч. 1 ст. 208 КПК України). Усе залежить від того, чи є ухвала на затримання особи.

Затримання особи, яку підозрюють у вчиненні кримінального правопорушення, без ухвали можливе в будь-якому місці, зокрема й житлі, однак лише безпосередньо після вчинення злочину чи під час безперервного її переслідування. Водночас за наявності дозволу суду на затримання у формі ухвали таке затримання може відбуватися в будь-який час незалежно від часу, який минув з моменту вчинення кримінального правопорушення. Тобто правоохоронці через певний проміжок часу (тиждень, місяць) могли встановити особу, яку підозрюють у вчиненні кримінального правопорушення, і розпочати її переслідування під час якого вона сховалася в житлі чи іншому володінні особи. Не маючи часу отримати дозвіл на проникнення до житла, оскільки особа може втекти, правоохоронці на підставі ч. 3 ст. 233 КПК України можуть проникнути до житла, затримати там особу й провести обшук.

Проведення обшуку в невідкладних випадках може бути здійснене як за добровільної згоди власника або користувача житла чи іншого володіння особи, так і без неї. Водночас навіть за відсутності добровільної згоди власника житла суд може надати ухвалу на проведення обшуку, який вже відбувся, якщо вважатиме, що в наданих слідчим матеріалах достатньо обґрунтовано є невідкладність проведення слідчої (розшукової) дії.

На практиці під час застосування зазначених порядків проникнення до житла чи іншого володіння особи виникають й інші проблеми,

пов'язані з неоднозначним тлумаченням кримінальних процесуальних норм.

1. *Момент одержання добровільної згоди власника житла чи іншого володіння.* Буквальне тлумачення ч. 1 ст. 233 КПК України засвідчує, що законодавець чітко не визначає момент одержання добровільної згоди: до проникнення чи після. Однак логічне тлумачення цієї статті дає підстави стверджувати, що така згода має бути отримана до проникнення.

Проникнення до житла чи іншого володіння особи в невідкладних випадках з одержанням добровільної згоди власника чи користувача житла чи іншого володіння особи, не перетворює невідкладний порядок у добровільний. Тому неприйнятними є випадки, коли слідчий проникає в житло чи інше володіння особи в невідкладних випадках, а потім намагається одержати чи одержує добровільну згоду відповідної особи на проникнення. Фактично в цьому випадку може йтися лише про проникнення в невідкладних випадках. Якщо таких випадків не було, то одержання добровільної згоди на проникнення після проникнення є незаконним, як і всі процесуальні дії, вчинені в житлі чи іншому володінні особи. Для підтвердження факту відсутності порушень порядку проникнення до житла чи іншого володіння особи варто допитати осіб, які були присутні під час проведення огляду.

2. *Хто має право проникати до житла чи іншого володіння особи?* Щодо перших двох варіантів проникнення слід зазначити про відсутність будь-яких вказівок на суб'єкта проникнення, оскільки законодавець у ч. 1 ст. 233 КПК України використовує термін «ніхто». Клопотання про обшук, відповідно до вимог ст. 235 КПК України, має право подати прокурор та слідчий. Розглядаючи третій варіант проникнення до житла чи іншого володіння особи слід спрямувати увагу на те, що буквальне тлумачення ч. 3 ст. 233 КПК України дає підстави стверджувати: право ввійти до житла чи іншого володіння особи в невідкладних випадках мають лише слідчий, дізнавач, прокурор.

Однак у певних випадках постає потреба в проникненні до житла чи іншого володіння особи, інших осіб, наприклад, членів слідчо-оперативної групи, працівників спецпідрозділів, понятих, спеціалістів, свідків, потерпілих тощо. Для затримання групи озброєних осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, працівники спецпідрозділів взагалі можуть проникати в житло чи інше володіння особи навіть раніше за слідчого. У зв'язку із цим зазначену норму слід тлумачити розширено, тобто до житла чи іншого володіння особи разом зі слідчим, дізнавачем, прокурором можуть проникати й інші особи. Тут слід розрізняти того, хто вповноважений на проведення певних процесуальних дій у житлі чи іншому володінні особи, і того, хто може надавати

допомогу чи бути присутнім під час проведення таких дій. Водночас з метою недопущення різного тлумачення цієї норми слід внести відповідні зміни до КПК України, передбачивши можливість проникнення до житла чи іншого володіння особи, інших осіб.

Верховний Суд у постанові від 29 січня 2019 року (справа № 466/896/17) обстоює позицію, відповідно до якої, якщо слідчий суддя видає ухвалу про надання певному слідчому дозволу на проведення обшуку, то обшук має проводити лише цей слідчий, який не має права доручати проведення цієї слідчої (розшукової) дії оперативним працівникам.

Як обґрунтування такої позиції Верховний Суд навів такі аргументи. За змістом ст. 234–236 КПК України проведення обшуку в межах кримінального провадження здійснюють на підставі ухвали слідчого судді. Ухвалу слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи виконують слідчий або прокурор. З метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в обшуку мають право запросити спеціалістів, однак це не звільняє їх від обов'язку особистого виконання обшуку.

Як убачається з матеріалів кримінального провадження, ухвалою слідчого судді Галицького районного суду міста Львова від 10 листопада 2016 року дозвіл на проведення обшуку у квартирі АДРЕСА_1 було надано слідчому СВ Галицького відділу поліції ГУНП у Львівській області Особа_1. Тобто саме Особа_1 згідно з умовами дозволу був уповноважений на проведення цієї слідчої дії. Попри це, обшук у житлі Особа_2 23 листопада 2016 року фактично був проведений оперативним підрозділом Карпатського управління кіберполіції ГУНП у Львівській області без участі слідчого Особа_1.

Оцінюючи ці обставини, апеляційний суд послався на наявність у матеріалах кримінального провадження доручення на проведення обшуку, виданого слідчим на підставі п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України, відповідному оперативному підрозділу, у зв'язку з чим вказав на законність проведеної слідчої дії.

Водночас, на думку колегії суддів Верховного Суду, такий висновок не узгоджується з приписами ч. 1 ст. 236 КПК України, яка не передбачає можливості виконання ухвали про дозвіл на обшук ніким іншим, окрім слідчого чи прокурора. Крім того, згідно з умовами ухвали слідчого судді від 10 листопада 2016 року, дозвіл на проведення обшуку надано саме слідчому Особа_1, а не оперативним підрозділам.

На думку суду касаційної інстанції, положення п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України про наявність у слідчого права доручати проведення слідчих дій оперативним підрозділам у цьому випадку не підлягають застосуванню, оскільки

прямо суперечать вимогам закону щодо порядку проведення обшуку ("Postanova Kasatsiinoho", 2019, No. 466/896/17).

Така позиція Верховного Суду видається недостатньо обґрунтованою, оскільки:

1. Слідчий діяв правомірно, адже, відповідно до п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України, мав право доручати проведення слідчих (розшукових) дій оперативним підрозділам.

2. Відповідно до ч. 2 ст. 41 КПК України, під час виконання доручень слідчого, дізнавача, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого, а проведення обшуку належить до повноважень слідчого. Тому співробітник оперативного підрозділу також діяв правомірно й фактично під час обшуку виконував роль слідчого.

3. Аналіз положень глави 20 «Слідчі (розшукові) дії» засвідчує, що про співробітників оперативних підрозділів там не йдеться жодного разу. Чого не можна сказати про главу 21 «Негласні слідчі (розшукові) дії», зокрема у ч. 6 ст. 246 КПК України безпосередньо зазначено, що «проводити негласні слідчі (розшукові) дії має право слідчий, який здійснює досудове розслідування кримінального правопорушення, або за його дорученням – уповноважені оперативні підрозділи...».

Згідно з логікою зазначеного вище рішення Верховного Суду (тобто за аналогією), оперативний працівник не може проводити жодну слідчу (розшукову) дію за дорученням, якщо в передбачених КПК України умовах цієї слідчої (розшукової) дії йдеться про її проведення слідчим. Водночас у главі 20 «Слідчі (розшукові) дії» переважно йдеться про право на проведення слідчих (розшукових) дій слідчим і прокурором. Наприклад, «слідчий, прокурор має право провести одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб...» (ч. 9 ст. 224 КПК України), «перед тим, як пред'явити особу для впізнання, слідчий, прокурор попередньо з'ясовує...» (ч. 1 ст. 228 КПК України), «з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення слідчий, прокурор проводять огляд місцевості, приміщення, речей та документів» (ч. 1 ст. 237 КПК України). Слова «слідчий, прокурор» використовуються постійно. Не є винятком і ч. 1 ст. 236 КПК України (ухвала про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи може бути виконана слідчим чи прокурором), щодо якої відбувається дискусія. У КПК України немає прямих заборон на проведення огляду чи обшуку працівниками оперативних підрозділів.

Складно зрозуміти, що зумовило прийняття такого судового рішення (непрофесіоналізм суддів, корумпованість судової системи чи просто надмірний суб'єктивізм служителів Феміди), однак

такі прецеденти є вкрай небезпечним явищем, оскільки завдяки їм особи, які вчиняють кримінальні правопорушення, уникають кримінальної відповідальності, а робота правоохоронців із захисту інтересів особи, яка потерпіла від кримінального правопорушення, суспільства й держави, зводиться нанівець.

Слушно зауважує С. М. Тарасюк, що така практика в деяких випадках перешкоджає досягненню справедливого результату кримінального провадження, не сприяє захисту конституційних прав осіб, які є власниками житла, чи тих, які в ньому перебувають (Tarasiuk, 2019, p. 124).

3. Чи можливе проникнення до житла чи іншого володіння особи для проведення інших слідчих (розшукових) дій, крім огляду й обшуку?

У слідчій практиці часто трапляються випадки, коли постає необхідність провести слідчу (розшукову) дію в житлі чи іншому володінні особи, однак у законодавстві немає чітких вказівок із цього приводу. Тому незрозуміло, як саме має діяти слідчий, коли ця слідча (розшукова) дія не пов'язана ні з оглядом, ні з обшуком. Наприклад, є потреба в проведенні слідчого експерименту в житлі чи іншому володінні особи. Звичайно, нічого не заважає в цьому випадку отримати добровільну згоду власника на проведення таких процесуальних дій. Однак, якщо власник не погоджується, імовірно, доцільно було б доповнити КПК України положеннями, які дозволяли б проведення таких слідчих (розшукових) дій за ухвалою слідчого судді, за аналогією з обшуком.

4. Хто уповноважений надавати добровільну згоду на проникнення до житла чи іншого володіння особи?

Відповідно до ч. 1 ст. 233 КПК України, добровільну згоду на проникнення до житла чи іншого володіння особи може надавати особа, яка володіє таким житлом чи іншим володінням. Слід з'ясувати, що означає «особа, яка володіє»? Термін «володіти» у тлумачному словнику має декілька значень: 1) мати що-небудь у своїй власності. // Мати певну обдарованість, відзначатися чимось (голосом тощо); 2) те саме, що володарювати; 3) мати можливість підкоряти когось своєму впливові, своїй волі. // Опановувати, охоплювати когось (про думки, почуття); 4) уміти діяти, користуватися чим-небудь. // Добре знати що-небудь; 5) бути спроможним рухати частинами свого тіла (Busel, 2009, p. 200). Отже, «володіти» означає «мати у власності, користуватися». Власникові належать права володіння, користування та розпоряджання своїм майном (ст. 317 ЦК України).

Правом володіння власністю визнано юридично забезпечену можливість фактичного панування власника над майном, що не пов'язана з використанням його властивостей (лист Вищого спеціалізованого суду України з

розгляду цивільних та кримінальних справ «Про практику застосування судами законодавства під час розгляду цивільних справ про захист права власності та інших речових прав» від 28 січня 2013 року № 24-150/0/4-13). З огляду на те, що володіння не пов'язують з використанням властивостей майна, логічніше було б говорити про користування житлом чи іншим володінням. Однак і одного користувача недостатньо, оскільки особа може володіти житлом, однак не проживати там. На практиці трапляються різні випадки, зокрема, коли власник не лише володіє, а й користується житлом, або ж надав його в користування іншим особам. Не випадково ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи повинна містити відомості про особу, якій належить житло чи інше володіння, й особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться (п. 5 ч. 2 ст. 235 КПК України). Фактично згоду на проникнення до житла чи іншого володіння особи повинна надати особа, яка користується житлом чи іншим володінням, тобто користувач. Зазвичай так відбувається на практиці, оскільки правоохоронців здебільшого викликають на місце події користувачі, які й надають відповідний дозвіл.

У судовій практиці сформульовано певні рекомендації стосовно досліджуваного питання, зокрема:

1. Огляд житла чи іншого володіння особи може бути проведено за добровільною згодою особи, яка ним володіє (є власником чи користується на праві оренди, іншому праві оплатного чи безоплатного передання в користування та володіння), за умови, що були наявні процесуальні гарантії, які захищали здатність особи висловлювати свою думку ("Postanova Kasatsiinoho", 2021, No. 606/1595/17).

2. Закон у ч. 1 ст. 233 КПК України вимагає добровільної згоди особи, яка володіє житлом, а не власника ("Postanova Kasatsiinoho", 2021, No. 281/422/18).

3. Огляд місця події є законним, якщо він проведений за добровільною згодою законного користувача, а не власника, який помер ("Postanova Kasatsiinoho", 2021, No. 233/1006/20). Підстав для визнання недопустимими доказів, отриманих на підставі огляду місця події, немає, якщо дозвіл на доступ до домоволодіння померлої особи було надано потерпілим, який діяв як правонаступник майнових прав своєї померлої матері й потенційний власник цього майна ("Postanova Kasatsiinoho", 2019, No. 390/1056/16-k).

4. Власник житла не має права давати дозвіл на огляд тієї частини помешкання, яку винаймає інша особа та фактично користується ним ("Postanova Kasatsiinoho", 2019, No. 346/7477/13-k; "Postanova Kasatsiinoho", 2021, No. 281/422/18). Проведення огляду частини житла, що

знаходиться в наймі, за згодою його власника, але за відсутності згоди користувача, є безумовним порушенням права цієї особи на недоторканість житла, що має наслідком недопустимість доказів, здобутих під час цієї слідчої дії ("Postanova Kasatsiinoho", 2019, No. 346/7477/13-k. Недотримання приписів ст. 233, 237 КПК України під час огляду персональної шафи для одягу, обладнаної особистим замком, яка передана роботодавцем у користування працівника, зумовлює недопустимість доказів, отриманих під час огляду, оскільки така шафа відповідає критеріям іншого володіння особи, яке не пов'язується законом із наявністю в цієї особи права власності на таке володіння ("Postanova Kasatsiinoho", 2019, No. 264/7200/13-k).

Наукова новизна

Наукова новизна статті полягає в тому, що в ній: 1) висвітлено особливості передбачених у КПК України порядків проникнення до житла чи іншого володіння особи (за добровільною згодою особи, яка ними володіє чи користується; на підставі ухвали слідчого судді; без ухвали слідчого судді в невідкладних випадках із подальшим отриманням такої ухвали після проникнення до житла чи іншого володіння особи); 2) сформульовано рекомендації щодо їх застосування на практиці, а також визначено напрями вдосконалення.

Висновки

За результатами дослідження сформульовано комплекс пропозицій, спрямованих на вдосконалення положень КПК України, що регламентують порядки проникнення до житла або іншого володіння особи, і практики їх застосування, зокрема: 1) сформульовано рекомендації щодо одержання та процесуального оформлення добровільної згоди на таке проникнення; 2) встановлено, що проникнення за добровільною згодою можливе під час затримання уповноваженою службовою особою та огляду місця події; 3) аргументовано, що визнання протоколу огляду місця події, проведеного за наявності добровільної згоди особи, яка володіє житлом чи іншим володінням, допустимим доказом залежить від результатів тлумачення судом відповідних положень КПК України (така ситуація є сприятливим середовищем для реалізації корупційних практик); 4) визнано необґрунтованою позицію Верховного Суду, відповідно до якої, якщо слідчий суддя видає ухвалу про надання певному слідчому дозволу на проведення обшуку, то обшук має проводити лише цей слідчий, який не має права доручати проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії оперативним працівникам; 5) запропоновано розширити перелік невідкладних випадків для

проведення огляду чи обшуку в житлі або іншому володінні особи або ж чітко регламентувати в КПК України можливість проведення огляду чи обшуку в житлі чи іншому володінні особи за наявності добровільної згоди власника чи користувача та без подальшого звернення до суду за одержанням

відповідної ухвали; 6) висловлено пропозицію стосовно доповнення КПК України положеннями, які дозволяли б проведення не лише огляду та обшуку, а й інших слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи (наприклад, слідчого експерименту в житлі чи іншому володінні особи).

REFERENCES

- Atamanov, O.M. (2019). Pronyknennia zarady dokaziv [Penetration for the sake of evidence]. *Zakon i biznes, Law and business*, 38(1440). Retrieved from https://zib.com.ua/ua/print/139378-chomu_kozhen_7-iy_nevidkladny_obshuk_mozhe_bude_pidstavoyu_.html [in Ukrainian].
- Busel, V.T. (Ed.). (2009). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]*. Kyiv; Irpin: Perun [in Ukrainian].
- Davydenko, S.V., & Mavdryk, D.O. (2021). Problemy vdoshkonalennia pravovoho rehuliuвання protsedury provedennia obshuku slidchym, diznavachem, prokurorom [Problems of improving the legal regulation of search procedure by an investigator, coroner, prosecutor]. *Aktualni problemy derzhavy ta prava, Current issues of state and law*, 90, 51-63 [in Ukrainian].
- Hryha, M.A. (2020). Deiaki protsesualni ta taktychni nedolikiy pid chas orhanizatsii i provedennia obshuku [Some procedural and tactical shortcomings during the organization and conduct of the search]. *Porivnialno-analitychne pravo, Comparative and analytical law*, 2, 195-197 [in Ukrainian].
- Luchko, O.A. (2020). Spivvidnoshennia ohliadu z obshukom u kryminalnomu dosudovomu provadzhenni [Correlation of inspection with search in criminal pre-trial proceedings]. *Yevropeiski perspektivy, European perspectives*, 3, 117-121. doi: <https://doi.org/10.32782/EP.2020.3.17> [in Ukrainian].
- Porodko, V.V. (2020). Pravovi zasady pronynennia do zhytla v pozasudovomu poriadku [Legal bases of penetration into housing out of court]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal, Legal scientific electronic journal*, 9, 59-62. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-9/12> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 12 liut. 2019 r. u spravi No. 569/3708/15-k [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from February 12, 2019 in the case of No. 569/3708/15-k]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79878883> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 18 berez. 2021 r. u spravi No. 199/7005/18 [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from March 18, 2021 in the case of No. 199/7005/18]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95750290> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 12 liut. 2019 r. u spravi No. 159/451/16-k [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from February 12, 2019 in the case of No. 159/451/16-k]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80224144> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 31 zhovt. 2018 r. u spravi No. 399/273/16-k [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from October 31, 2018 in the case of No. 399/273/16-k]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77654133> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 13 berez. 2018 r. u spravi No. 541/655/15-k [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from March 13, 2021 in the case of No. 541/655/15-k]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72850659> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 5 veres. 2019 r. u spravi No. 518/203/17 [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from September 5, 2019 in the case of No. 518/203/17]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84152931> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 17 berez. 2021 r. u spravi No. 521/13711/15-k [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from March 17, 2021 in the case of No. 521/13711/15-k]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95708471> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 26 liut. 2019 r. u spravi No. 266/4000/14-k [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from February 26, 2019 in the case of No. 266/4000/14-k]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80304896> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 6 kvit. 2021 r. u spravi No. 734/3592/17 [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from April 6, 2021 in the case of No. 734/3592/17]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96179805> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 25 veres. 2018 r. u spravi No. 623/4131/15-k [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from September 25, 2018 in the

- case of No. 623/4131/15-k]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76812124> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 29 sich. 2019 r. u spravi No. 466/896/17 [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from January 29, 2019 in the case of No. 466/896/17]. (n.d.). *protocol.ua*. Retrieved from https://protocol.ua/ua/postanova_kks_vp_vid_29_01_2019_roku_u_spravi_466_896_17/ [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 25 trav. 2021 r. u spravi No. 606/1595/17 [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from May 25, 2021 in the case of No. 606/1595/17]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97286177> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 17 berez. 2021 r. u spravi No. 281/422/18 [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from March 17, 2021 in the case of No. 281/422/18]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95708347> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 17 lyp. 2021 r. u spravi No. 233/1006/20 [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from July 17, 2021 in the case of No. 233/1006/20]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98327462> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 26 liut. 2019 r. u spravi No. 390/1056/16-k [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from February 26, 2019 in the case of No. 390/1056/16-k]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80623573> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 31 zhovt. 2019 r. u spravi No. 346/7477/13-k [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from October 31, 2019 in the case of No. 346/7477/13-k]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85542842> [in Ukrainian].
- Postanova Kasatsiinoho kryminalnogo sudu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 17 sich. 2019 r. u spravi No. 264/7200/13-k [Resolution of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court of Ukraine from January 17, 2019 in the case of No. 264/7200/13-k]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79250515> [in Ukrainian].
- Tarasiuk, S.M. (2019). Rol uchastnykiv kryminalnogo provadzhennia u provedenni slidchikh (rozshukovykh) dii u zhytli chy inshomu volodinni osoby: teoriia i praktyka [The role of participants in criminal proceedings in the conduct of investigative (search) actions in the home or other property of a person: theory and practice]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnogo humanitarnoho universytetu, Scientific Bulletin of the International Humanities University*, 41(2), 123-127. doi: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2019.41-2.28> [in Ukrainian].
- Ukhvala Desnianskoho rayonnoho sudu m. Chernihova vid 11 liut. 2020 r. u spravi No. 161/2080/20 [Decision of the Desniansky district court of Chernihiv from February 11, 2020 in the case of No. 161/2080/20]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87543811> [in Ukrainian].
- Ukhvala Shepetivskoho miskraionnogo sudu Khmelnytskoi oblasti vid 2 cherv. 2020 r. u spravi No. 688/1086/20 [Decision of the Shepetivka City District Court of Khmelnytsky Region of June 2, 2020 in the case of No. 688/1086/20]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89608469> [in Ukrainian].
- Vozniuk, A.A., Osetrova, O.S., & Khablo, O.Yu. (et al.). (2019). *Zatrymannia upovnovazhenoiu sluzhbovoiu osoboioiu [Detention by an authorized official]*. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Атаманов О. М. Проникнення заради доказів. *Закон і бізнес*. 2019. № 38 (1440). URL: https://zib.com.ua/ua/print/139378-chomu_kozhen_7-iy_nevidkladnyi_obshuk_mozhe_bude_pidstavoyu_.html.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., доповн. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2009. 1736 с.
- Давиденко С. В., Мавдрік Д. О. Проблеми вдосконалення правового регулювання процедури проведення обшуку слідчим, дізнавачем, прокурором. *Актуальні проблеми держави та права*. 2021. № 90. С. 51–63. doi: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i90.3207>.
- Грига М. А. Деякі процесуальні та тактичні недоліки під час організації і проведення обшуку. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 195–197.
- Лучко О. А. Співвідношення огляду з обшуком у кримінальному досудовому провадженні. *Європейські перспективи*. 2020. № 3. С. 117–121. doi: <https://doi.org/10.32782/EP.2020.3.17>. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76812124>.
- Породько В. В. Правові засади проникнення до житла в позасудовому порядку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 9. С. 59–62. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-9/12>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 12 лют. 2019 р. у справі № 569/3708/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79878883>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 18 берез. 2021 р. у справі № 199/7005/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95750290>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 12 лют. 2019 р. у справі № 159/451/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80224144>.

- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 31 жовт. 2018 р. у справі № 399/273/16-к.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77654133>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 13 берез. 2018 р. у справі № 541/655/15-к.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72850659>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 5 верес. 2019 р. у справі № 518/203/17.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84152931>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 17 берез. 2021 р. у справі № 521/13711/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95708471>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 26 лют. 2019 р. у справі № 266/4000/14-к.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80304896>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 6 квіт. 2021 р. у справі № 734/3592/17.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96179805>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 25 верес. 2018 р. у справі № 623/4131/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76812124>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 29 січ. 2019 р. у справі №466/896/17.
URL: https://protocol.ua/ua/postanova_kks_vp_vid_29_01_2019_roku_u_spravi_466_896_17/.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 25 трав. 2021 р. у справі № 606/1595/17.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97286177>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 17 берез. 2021 р. у справі № 281/422/18.
Єдиний державний реєстр судових рішень : [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95708347>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 17 лип. 2021 р. у справі № 233/1006/20.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98327462>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 26 лют. 2019 р. у справі № 390/1056/16-к.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80623573>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 31 жовт. 2019 р. у справі № 346/7477/13-к.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85542842>.
- Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду України від 17 січ. 2019 р. у справі № 264/7200/13-к.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79250515>.
- Тарасюк С. М. Роль учасників кримінального провадження у проведенні слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи: теорія і практика. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 41. Т. 2. С. 123–127. (Серія «Юриспруденція»). doi: <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2019.41-2.28>.
- Ухвала Деснянського районного суду м. Чернігова від 11 лют. 2020 р. у справі № 161/2080/20.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87543811>.
- Ухвала Шепетівського міськрайонного суду Хмельницької області від 2 черв. 2020 р. у справі № 688/1086/20.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89608469>.
- Затримання уповноваженою службовою особою : метод. рек. / [А. А. Вознюк, О. С. Осетрова, О. Ю. Хабло та ін.] ; за заг. ред. С. С. Чернявського. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 64 с.

Стаття надійшла до редколегії 05.04.2021

Vozniuk A. – Doctor of Law, Professor, Head of the Research Laboratory on the Problems of Combating Crime of the Educational and Research Institute No. 1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3352-5626>;

Hryha M. – Ph.D in Law, Senior Researcher Fellow of the Scientific Laboratory on the Problems of Combating Crime of the Educational and Research Institute No.1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4561-712X>;

Duda A. – Ph.D in Law, Teacher of the Cycle of General and Criminal-Law Disciplines of the Kyiv Center of Primary Professional Training «Police Academy» of the Education and Research Institute No. 1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7745-6829>

The Order of Entrance to the House or other Property of a Person: Current Issues of Theory and Practice

*The purpose of the article is to analyze the problematic issues of the criminal procedure for penetration into housing or other property of a person and the formation on this basis of scientifically sound recommendations for improving existing legislation and practice of its application. **Methodology.** The article uses a set of scientific methods, namely: terminological, system-structural, formal-logical, comparative-legal. The theoretical basis of the study are the works of Ukrainian and foreign scientists, the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine, as well as the practice of its*

application. The **scientific novelty** of the article is that it: 1) reveals the features of the CPC of Ukraine procedures for penetration into housing or other property of a person (with the voluntary consent of the person who owns or uses them, based on the decision of the investigating judge; urgent cases with the subsequent receipt of such decision after penetration into housing or other possession of the person); 2) recommendations for their application in practice are formulated, as well as areas for improvement are identified. **Conclusions.** According to the results of the study, a number of proposals aimed at improving the provisions of the CPC of Ukraine governing the procedures for penetration into housing or other property of a person, and the practice of their application, in particular: 1) formulated recommendations for obtaining and procedural registration of voluntary consent to such penetration; 2) it is established that intrusion with voluntary consent is possible during the detention by an authorized official and inspection of the scene; 3) it is argued that today the recognition of the protocol of the scene, conducted with the voluntary consent of the person who owns housing or other property, admissible evidence depends on the results of the court's interpretation of the relevant provisions of the CPC of Ukraine (this situation is a favorable environment for corruption); 4) the position of the Supreme Court is recognized as unfounded, according to which if the investigating judge issues a decision to grant a certain investigative permit to conduct a search, the search should be conducted only by the investigator, who has no right to entrust this investigative (search) action to operatives; 5) it is proposed to expand the list of urgent cases for inspection or search of housing or other property of a person or clearly regulate in the CPC of Ukraine the possibility of inspection or search of housing or other property of a person with the voluntary consent of the owner or user and without further appeal to the court. obtaining an appropriate resolution; 6) a proposal was made to supplement the CPC of Ukraine with provisions that would allow not only inspection and search, but also other investigative (search) actions in a person's home or other property (for example, an investigative experiment in a person's home or other property).

Keywords: entrance to the house or other property of a person; search; review; detention of a person; investigative (search) actions; investigator.